

MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ

NÁMĚSTEK HEJTMANA KRAJE

28. října 2771/117, 702 00 Ostrava

Váš dopis zn.: 41/2024/NZ/MT
Ze dne: 9. dubna 2025
Čj.: MSK 52957/2025
Sp. zn.: ŠMS/10019/2025/Mar

Kancelář veřejného ochránce práv
JUDr. Vít Alexander Schorm, zástupce VOP
Údolní 39
602 00 Brno

Vyřizuje: Ing. Václava Martinásková
Odbor: Odbor školství, mládeže a sportu
Telefon: 595 622 468
Fax: 595 622 126
E-mail: posta@msk.cz
Datum: 2025-05-07

Odpověď k výzvě

Vážený pane ombudsmane,

v souvislosti s Vaší systematickou návštěvou, která proběhla v organizace Střední škola, Dětský domov a Školní jídelna, Velké Heraltice, příspěvková organizace, si dovoluujeme reagovat na Vaše opatření pro zřizovatele uvedené organizace, jejichž cílem je vytvořit transformační plán do 1 roku a přesunout dětský domov do vhodnějších prostor v horizontu 5 let.

Další doporučující opatření ze zjištění na místě systematické návštěvy pracovníků VOP v organizaci jsou v kompetenci vedení dětského domova a vyjadřuje se k nim ředitel zařízení.

V návaznosti na požadavek řešení přesunu dětí umístěných v zařízení ústavní výchovy v dětském domově zřizovaném krajem do běžné bytové zástavby a tím umožnění běžného života těchto dětí, Vám sdělujeme, že Moravskosleský kraj v dlouhodobém horizontu zajišťuje údržbu a provoz všech svých 17 ústavních zařízení se zásadami péče řádného hospodáře. Některé z dětských domovů mají jednotlivé rodinné skupiny umístěny také v běžné bytové zástavbě či malých rodinných domech, v souladu s ustanovením zákona č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále zákon č. 109/2002 Sb.), což však přináší úskalí spočívající v ne zcela vhodném financování tohoto provozu.

V průběhu období od roku 2018 do současnosti bylo z rozpočtu Moravskoslesského kraje investováno cca 200 mil. Kč do rekonstrukcí budov dětských domovů a jednotlivých rodinných skupin. Další potřebné náklady určené k údržbě a energetickým úsporám jsou realizovány jednotlivými dětskými domovy z vlastních prostředků.

Dovoluji si připomenout, že MSK byl jako první z krajů v ČR, který přebudoval organizace dětských domovů na rodinné skupiny s vlastním zázemím tak, aby podmínky pro zde umístěné děti plně odpovídaly ustanovením zákona č. 109/2002 Sb. Poslední takto plně zrekonstruovaný dětský domov, konkrétně ve Fulneku, byl předán k užívání pro potřeby dětí zde umístěných v roce 2009.

V současnosti jsou v budovách dětských domovů v MSK rodinné skupiny samostatně oddělené, fungují obdobně jako běžné byty v obytné zástavbě, mají vlastní uzamykatelné vstupy, děti se mohou po dohodě s vychovateli navštěvovat stejně, jako děti v rodinách bydlících v bytové zástavbě např. panelových domů.

Tel.: 595 622 222 IČ: 70890692
Fax: 595 622 126 DIČ: CZ70890692
ID DS: 8x6bxsd Č. účtu: 1650676349/0800

www.msk.cz

Pouze ve stavebně technicky složitých případech, jakými je např. budova bývalého zámeckého objektu, jsou tyto možnosti zčásti omezené.

Aktuálně Krajský úřad Moravskoslezského kraje připravuje projekt „Pilotní transformace dětských domovů v Moravskoslezském kraji“ k zapojení do vyhlášené výzvy Národního plánu obnovy 31_24_113 Rozvoj a modernizace služeb komunitního typu pro ohrožené děti – vybudování a renovace infrastruktury pobytové péče o děti. Cílem pilotního projektu je prakticky ověřit všechny aspekty transformace dětských domovů z ústavní péče na život dětských rodinných skupin v přirozeném prostředí, které se co nejvíce přibližuje běžnému rodinnému životu. Zakoupením samostatných domků v běžné bytové zástavbě se zajistí dětem umístěným ve vybraném dětském domově život v běžné bytové zástavbě bez stigmatizace jejich pobytu v dětském domově, podporovat tímto zkušenosti, dobrou praxi a zajistit odbornou podporu jak cílové skupině dětí v dětských domovech, tak rovněž personálu dětských domovů. Realizací zmíněného projektu dojde k přesunutí části rodinných skupin ze stávajících prostor DD ve Frýdku–Místku do nově zakoupených rodinných domků v běžné zástavbě.

V tomto případě je nutno upozornit také na skutečnost, že již samotné vyhledávání vyhovujících nemovitostí pro potřeby dětského domova bylo velmi náročné, neboť na trhu s nemovitostmi není dostatek takovýchto nemovitostí splňujících kritéria pro pobyt dětí dle současné legislativy a dle parametrů výzvy.

Kraj, jakožto zřizovatel, musí v tomto případě zajistit mimo jiné každoroční pokrytí zvýšených finančních nároků na personální zajištění mzdových nákladů v celkové výši cca 2,5 mil. Kč pro jednu rodinnou skupinu na rok; v případě pořízení dvou vilek by se bude jednat o dofinancování celkem 2 rodinných skupin, roční mzdové náklady jsou odhadovány celkem cca 5 mil. Kč s udržitelností 10 let. Z rozpočtu kraje budou hrazeny také provozní výdaje dvou nově pořízených vilek, které odhadujeme ve výši cca 1 mil. Kč ročně (se zohledněním nákladů na údržbu a účetními odpisy).

V rámci povinné udržitelnosti projektu se k dofinancování 2 rodinných skupin se sníženým počtem 5 dětí v každé rodinné skupině jedná o částku cca 60 mil. Kč za 10 let.

Nelze také opomenout skutečnost, že ne všechny děti umístěné v dětských domovech vzhledem k jejich stavu a chování jsou vhodné k rozmístění do bytů v běžné bytové zástavbě v menších rodinných skupinách. V případě imitace rodinného života běžné rodiny nelze některé děti ponechat v bytech bez řádného dohledu vychovatele.

Krajský úřad MSK se v řešení komplexní problematiky dětských domovů a ústavní péče ve svém území obrátil opakovaně na MŠMT s žádostí o projednání mj. problematiky umístování dětí s poruchami chování a dalšími hendikepy „tzv. hraniční děti“, jež nejsou indikovány k přijetí do běžného dětského domova, přesto jsou tyto děti na základě doporučení sociálních pracovníků a soudem na základě pravomocných rozhodnutí umístovány. Vzhledem k tomu, že není v současnosti zákonná úprava ke koordinaci rozmístování dětí do dětských domovů ze strany dětského diagnostického ústavu, jsou do dětských domovů zřizovaných krajem umístovány děti, pro které by byl vhodný dětský domov se školou. Kapacity těchto zařízení jsou však v našem kraji nedostatečné.

Téma tzv. hraničních dětí umístovaných v dětských domovech s potřebou léčebně výchovného režimu byla rovněž projednána s pracovníky MŠMT za přítomnosti odborných pracovníků z různě zaměřených organizací majících na starost hendikepované děti.

Následně z porady vedení zařízení sítě ústavní a ochranné výchovy konané dne 15. 4. 2025 v DDÚ Bohumín byl formulován závěr vztahující se k systému koordinace rozmístování dětí v rámci sítě ústavní výchovy a potřebě jeho zachování, který se osvědčil ročním „pilotním“ ověřováním práce etopedů v rámci DDÚ Bohumín pro síť v Moravskoslezském kraji. Vzhledem k dlouhodobé neudržitelnosti této pilotní koordinace sítě ústavní výchovy apeluje DDÚ na zřizovatele dětských domovů s prosbou, požadavkem, na podporu zavedení koordinátora rozmístování dětí v síti ústavní a ochranné výchovy a společným úsilím tuto informaci o potřebnosti předat písemně odpovědným pracovníkům ministerstva, jelikož právě ministerstvo je zřizovatelem sítě zařízení ochranné výchovy a především diagnostického ústavu, které má plnit funkci koordinace v rámci celé sítě v jednotlivých krajích.

Smutnou zkušeností dětských domovů je, že orgány sociálně-právní ochrany dětí, které doporučují soudům umístění dětí do jednotlivých zařízení, takto často činí pouze na základě informace o volných místech a bez

dostatečné znalosti jednotlivých zařízení a jejich možností poskytovat dětem specializovanou péči a podporu. Naopak pokusnou praxí, kdy orgány sociálně-právní ochrany dětí doporučovaly soudům umístění dětí na základě konzultace s pedagogy (etopedy) v diagnostickém ústavu, vnímaly dětské domovy jako pronikavé zlepšení.

Dalším tématem, které jsme diskutovali spolu s kolegy z MŠMT byla možnost přesunu rodinných skupin z budov dětského domova do bytů v běžné bytové zástavbě vs. s nedokončená změna zákona č. 109/2002 Sb. Moravskoslezský kraj vede v patrnosti možnosti transformace dětských domovů, avšak do doby vyjasnění zákonných norem týkajících se uspořádání rodinných skupin se sníženým počtem dětí a zvýšeným počtem pedagogických a dalších odborných pracovníků a vyjasnění jejich financování nebude ve věci postupovat plošnou změnou uspořádání rodinných skupin a jejich přesunu do jiných prostor. A to především vzhledem k nejasnostem vyplývajícím z legislativy a dále především z důvodu vysoké finanční náročnosti, neboť MSK je jeden z krajů s nejvyšším zastoupením dětských domovů (17 DD zřizovaných krajem) na svém území, tedy i stanovenou lůžkovou kapacitou (aktuálně 656), která je dlouhodobě zcela naplněna. Dalším velmi závažným důvodem, který nehraje pro transformaci DD v MSK, je již výše zmíněný problém s umístováním dětí se závažnými poruchami chování, které vyžadují individuální péči v zařízeních typu dětský domov se školou či výchovného ústavu, protože v zařízeních ústavní výchovy, jakými jsou dětské domovy, není zajištěna odborná pozice psychologa, etopeda a dalších potřebných odborníků.

Tato záležitost je rovněž předmětem řešení ze strany MŠMT ve spolupráci s MPSV tak, aby byly zajištěny odpovídající služby dětem umístovaným v zařízeních ústavní výchovy, a to i v případě zajišťování výchovně léčebného režimu. T rovněž není v legislativě nijak specifikován.

V případě možnosti rozmístění uvedených rodinných skupin do běžné bytové zástavby by bylo nutno upravit nejen počty dětí v rodinné skupině na jednoho pedagogického pracovníka, vychovatele, ale především možnosti financování. V současné době nelze dlouhodobě financovat v dětském domově rodinnou skupinu menší než 6 dětí. V případě snížení počtu osob na maximálně 5 dětí na rodinné skupině se tyto rodinné skupiny spojují. Toto se však v současné době, vzhledem k naplněným kapacitám DD zřizovaných krajem, našeho kraje netýká. Výše uvedené problémy však souvisí s nastavením legislativního rámce, který by tyto potřeby reflektoval. V současné době není žádná možnost uvedeného snížení počtu dětí v rodinné skupině a současně navýšení pracovníků v přímé péči v dětském domově zohlednit. Kraj nedosahuje takových finančních prostředků, aby zajistil bezproblémové dofinancování sníženého počtu dětí na vychovatele. Současně kraj nedisponuje vhodnými bytovými prostory pro potřeby rodinných skupin s nižším počtem dětí z dětských domovů v běžné bytové zástavbě.

Velmi si vážíme starostlivosti ze strany VOP ve vztahu k dětem umístovaným do dětských domovů, avšak dovolujeme si rovněž apelovat na potřebu posílení sociální práce s rodinami těchto dětí v terénu. Do dětských domovů je v posledních letech umístováno větší množství dětí starších 13–15 let, kdy je rodina dlouhodobě ve sledování pracovníků OSPOD, avšak není s těmito rodinami efektivně pracováno na jejich sanaci ve prospěch narovnání vztahů mezi rodiči a dětmi, dále také v oblasti posilování rodičovských kompetencí a odpovědnosti za výchovu dětí. Z jednání s pracovníky OSPOD často zaznívá, že na tuto tolik potřebnou aktivní práci s rodinami není prostor, čas a ani nejsou pro danou oblast na trhu práce dostupní odborníci. Bohužel se ve společnosti jedná o problematiku vcelku na okraji zájmu. Např. v MSK je velký nedostatek nejen dětských psychologů a psychiatrů, ale také sociálních pracovníků, kteří mají skutečný zájem problematiku řešit. Sanaci rodin zástupně pomáhají řešit pracovníci dětských domovů, když je dítě z patologického prostředí vytrženo a sanováno v prostředí dětského domova. Avšak práce s dětmi staršího věku je náročnější, než kdyby bylo dítě do dětského domova umístěno v mladším věku a s rodinou by bylo intenzivně pracováno na nápravě jejich kompetencí a následně dítě co nejdříve navraceno zpět do rodinného prostředí. Jedním z důvodů vysoké naplněnosti dětských domovů je rovněž to, že děti zde umístěné mají možnost řádně dostudovat střední školu, některé také pokračují v dalším studiu, což by jim patologické rodinné prostředí neumožňovalo.

Vážený pane ombudsmane, chápeme stejně jako Vy potřebnost zkvalitňování péče o děti umístěné v dětských domovech. Naším společným zájmem je spokojenost dětí a naplňování jejich potřeb. Nejprve je však potřeba

postupnými kroky řešit zásadní problémy týkající se dětských domovů, a především jejich legislativní uchopení. V návaznosti na očekávaný a velmi diskutovaný novelizovaný legislativní rámec se zohledněním podmínek jako je např. nižší počet dětí v rodinné skupině, vyšší počet pracovníků (i odborných) dle potřeb umístěných dětí v rodinných skupinách, nové nastavení financování pracovníků dětských domovů, teprve pak bude kraj zvažovat a provádět možné úpravy vedoucí k dalšímu zkvalitňování péče o děti v dětských domovech (včetně možností zajištění péče také v bytech běžné bytové zástavby). Vše samozřejmě závisí na finančních možnostech kraje a volném trhu s nemovitostmi. Věříme, že zmíněné potřeby dětí umístěných v ústavní péči budou zohledněny v očekávané novelizované právní úpravě zákona č. 109/2002 Sb. a návazných právních předpisech.

Děkuji Vám za pochopení situace.

S přáním příjemných dní

Elektronický podpis: 12.5.2025

Certifikát autora podpisu:

Jméno: RNDr. Jan Veřmiřovský, Ph.D., MBA, LL.M.

Vydal: PostSignum Qualified CA 4

Platnost do: 11.11.2027, 12:13:41+01:00

RNDr. Jan Veřmiřovský, Ph.D., MBA, LL.M., MPA, MSc.
náměstek hejtmana